

# Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen

Guido Vloemans – Kris Lauwers

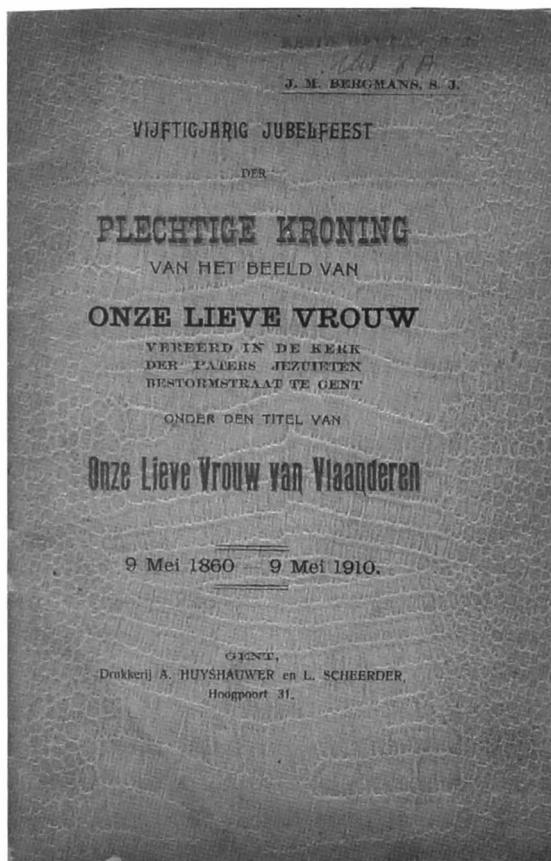
Een haast onbekend beeld en een overbekend lied: het prachtige beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen en het lied 'Liefde gaf U duizend namen'. Hoe is de band tussen beiden ontstaan en weer losgeraakt? Over dit en nog veel meer gaat dit artikel.

## Het onbekende beeld

### Voorgeschiedenis: Kerk en Beeld

In de Posternestraat te Gent, precies op de plaats waar Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen, een kasteel bezat, waarin later Filips de Goede, de eigenlijke stichter van de Nederlanden, heeft gewoond, kopen de paters jezuiten in 1833 de gebouwen en de kapel van de oude abdij Oost-Eeklo. Als de kapel te klein wordt, laten de paters in mei 1842 een kerk bouwen. Deze wordt op 13 januari 1844 door Mgr. Delebecque, bisschop van Gent, geconsacreerd. Zij wordt toegewijd aan "Maria-Ten hemelopgenomen" en de heiligen Ignatius en Xaverius. Reeds heel vlug ontstaat er een grote lekenbeweging: de Aartsbroederschap van Onze-Lieve-Vrouw ter bekering van de zon-





50 jaar viering

daars. (1) In het begin van 1844 beslist Mevrouw d'Hane-Steenhuize de Potter, een dame uit een bekende Gentse familie, "als blijk van haar godsvrucht tot de H. Maagd" een groot Mariabeeld 'op ware grootte' aan de nieuwe kerk te schenken. Het nieuwe, witmarmeren beeld (2,75 m hoog), een kunstwerk van de jonge Antwerpse beeldhouwer Jan-Baptist De Cuyper, (2) wordt op 15 augustus 1846 in de nis boven het hoofdaltaar geplaatst. (3)

### De Jezuïeten en de Mariaverering

Het is niet toevallig dat er een beeld van Maria in een kerk van de jezuiten terecht komt. In 1584 stichten zij de Mariacongregaties, een lekenbeweging die in heel Europa mensen samenbrengt. Verschillende bekende bedevaartplaatsen werden door hen verzorgd, maar zijn nu aan anderen toevertrouwd. Zo is er in Vlaanderen het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Groeninghe in Kortrijk (soms ook Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen genoemd, kerk gebouwd in 1607-1611) en de bedevaartplaats Oostakker (sinds 1877). Als in 1860 het driehonderdjarig bestaan van de kapel van Stoepe (Ertvelde) wordt gevierd zijn het paters jezuiten die er een veertiendaagse retraite pre-diken. (4)

(1) Uit J.M. Bergmans s.j.: Vijftigjarig Jubelfeest der Plechtige Kroning van het beeld van Onze Lieve Vrouw. Gent, Drukkerij A. Huyschauer en L. Scheerder, s.d., 32 blz.; blz. 11-13.

(2) J.B. De Cuyper (1807-1852) was samen met zijn broer Pieter-Joseph een gekende beeldhouwer. In "Bijdragen tot de geschiedenis" verscheen in 1930 een speciale druk van een artikel door EM. DILIS (AUTHOR). De Gebroeders De Cuyper, Antwerpsche Beeldhouwers (1807 - 1883). Over hem: Sculptors such as the Antwerp-based De Cuyper brothers (unrelated to the Dutch Cuypers), who achieved high standards in 17th- and 18th-century terms (for instance, the 1845 antependium of the high altar of church of Sint-Paulus, Antwerp), filled an important market. These sculptors are just one name among creators of an enormous continuous production of devotional Neo-Baroque sculpture from the 17th century to at least World War I and that is therefore often deceptively difficult to date. Bron: Léon E. Lock, In "Low Countries Sculpture", uittreksel uit The Encyclopedia of Sculpture, 3-volume set, Edited by Antonia Boström, 2003 (<http://www.lowcountriesculpture.org/briefhistoryen01.pdf>)

(3) Het beeld is gemaakt naar een voorbeeld dat aan J.B. De Cuyper werd getoond. In het archief van de paters jezuiten is het oorspronkelijk contract bewaard. Het houten beeld dat als model diende bevindt zich nu in de St. Michaëlskapel te Niel-bij-As.

(4) Zie: <http://home.scarlet.be/~guyverhe/stoepe/stoepe2/laere8.html>

### De kroning van het beeld

Omwille van het grote aantal leden van de Aartsbroederschap vraagt in 1859 de overste, P. van Derker, gesteund door de bisschop van Gent, aan Rome om het beeld te mogen kronen in naam van de paus. (5) Begin 1860 komt het bevestigend antwoord uit Rome via de algemene overste P. Beeckx. Op 9 mei 1860 worden Maria en het kindje Jezus in naam van Paus Pius IX door zijn nuntius Mgr. Gonella, in het bijzijn van de bisschoppen van Gent en Brugge, plechtig gekroond. (6)

(5) In september 1844 waren er reeds 84.700 leden ingeschreven. Zie L. Brouwers, 'De Jezuiten te Gent. 1585-1773.1823-heden.' Sint-Barbaracollege, Gent, 1980, blz. 155

(6) De kroon van verguld zilver voor O.L.Vrouw is een geschenk van een adellijke familie uit Gent. De kroon van het Jezus-kind is een geschenk van een jonge leerling van het Sint-Barbaracollege, Georges van der Bruggen. Op zijn sterfbed kreeg hij de toelating om zijn spaargeld te schenken voor deze kroon. Zijn jongere zus zocht verder geld bij elkaar. Daarom staat op de kroon: "Puero Jesu pueri Gandavenses" ("Aan het kind Jezus vanwege de Gentse kinderen"). Zie Bergmans p. 10. Een omstandig verhaal van deze kroning staat in de *Litterae Annales*. 1910, p. 75 en volgende.

(7) In J. Langendries, 'Cinquentaire du couronnement solennel de l'insigne statue de la très Sainte Vierge ... Notre-Dame de Flandre', Bruxelles, 1910, 26 blz. staat de tekst ervan op blz. 23. Verschillende redenen worden er in opgesomd: het feit dat ook elders Mariabeelden aan een stad of land worden toegewezen, een vraag onderschreven door alle Vlaamse katholieken, de uitzonderlijke kroning van het beeld en de plaats waar vroeger de graven van Vlaanderen woonden in een stad die door Vlaanderen zo lang als hoofdstad werd beschouwd.

(8) Zie Brouwers, 'De Jezuiten in Gent', p. 154 voetnoot 23. Onduidelijk is of dit reeds in 1860 gebeurde of eerst in 1861.

### De naamgeving: Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen

Mgr. Delebecque, bisschop van Gent, wil in 1861 de eerste verjaardag van de kroning plechtig vieren. Op Hemelvaartsdag, 9 mei 1861, overhandigen de notabelen van Gent, in naam van de Gentse katholieken een requête, een verzoekschrift, aan de bisschop om het gekroonde beeld niet langer 'Notre Dame des Jésuites' maar "Notre Dame de Flandre" te mogen noemen. (7) Met vreugde wordt dit aangenomen. Ook de residentie van de paters heet van nu af aan "Residentie Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen". (8) Een nieuwe bevestiging van de titel komt op 24 augustus 1892 vanuit Rome. De Congregatie voor de Riten geeft de toestemming aan de paters in Gent op 9 mei (9) de kerkelijke getijden te bidden en een eigen mis te lezen ter ere van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen, *Almae Flandriae Dominae*, in anniversario Coronationis. (10) De Aartsbroederschap van het Onbevlekt Hart van Maria tot bekering der zondaars is de promotor van de verering van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen. Alvast in 1869 is er sprake van *een noveen*, toen men in de kerk waar het beroemde beeld zich bevond, het jubileum vierde van "l'Archiconfrérie du Saint et Immaculé Coeur de Marie à l'occasion du 25e anniversaire de son érection en cette église".

Een aanplakbrief van dat jaar vermeldt vanaf 1 mei tot 10 mei de dagelijkse vieringen die soms al om 4 u.30 's morgens begonnen en eindigden met een grote plechtigheid om 18 u. Op zondag 9 mei staat vermeld: "9e anniversaire du couronnement solennel de Notre Dame de Flandre au nom et par l'autorité de sa sainteté Pie IX". Er wordt nog verwezen naar een volle aflat en naar een plechtig lof om 6 u. 's avonds: "Salut solennel suivi du Sermon flamand par le R.P. Vanderstappen". (11) In 1894 wordt het vijftigjarig bestaan van het beeld met veel luister gevierd.

### De Jubileumviering van 1910

De aankondiging van het "Gulden Jubelfest der Kroning van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen" in 1910 vermeldt uitdrukkelijk "een plechtige noveen van zondag 1 mei tot maandag 9 mei. Op 1 mei is er een pontificaal lof voorzien door "Z.D.H. Mgr. den Bisschop van Gent", met "Vernieuwing der Toewijding aan O.-L.-V. van Vlaanderen". Dagelijks volgen plechtigheden waarbij de rector van het

theologisch college van Leuven en verscheidene priors van religieuze orden worden betrokken. Dat jaar is er ook op 9 mei een "Pontificale Hoogmis door Z.E. Mgr. Tacci Porcelli, Aartsbisschop van Nicea, Apostolisch Gezant in België". De affiche eindigt in grote letters: "Tot meerdere eer en glorie van God en van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen !" Voor het jubelfeest wordt aan dichters en componisten een nieuw lied ter ere van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen gevraagd. Zo ontstaan meerdere liederen: op tekst van P. Flerackers en muziek van R. Herberigs; op tekst van Caesar Gezelle en muziek van Fr. Uyttenhove; op tekst van Aloïs Walgrave en muziek van J. Ryelandt; op tekst van J. Noterdaeme en muziek van K. Mestdagh en op tekst van E.H August Cuppens en muziek van Lodewijk De Vocht. <sup>(12)</sup>

### Verdere geschiedenis tot vandaag

In 1956 wordt de residentie in de Posternestraat opgeheven en het Mariabeeld naar de kerk van het Sint-Barbaracollege overgebracht. In 1960 wordt het eeuwfeest van de kroning gevierd. Op het vouwblaadje voor dit feest staat: "Maandag 9 mei zal in Gent het katholieke Vlaanderen met geestdrift het EEUWFEEEST vieren van de kroning van dit beeld. Te 10.30 u. zal in de jezuïetenkerk van de Savaanstraat, het nieuwe Heiligdom van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen, een plechtige H. Mis worden opgedragen. 's Avonds te 8.00 uur: pontificaal lof door Zijne Hoogw. Exc. Mgr. Kujur, aartsbisschop van Ranchi. De Lievens-Missie, met feestpreek door Mgr. Schelfhout, vicaris-generaal van Mgr. De Bisschop van Gent." Hier stopt blijkbaar de geschiedenis. De verering van het beeld lijkt in het niets op te gaan. Wellicht spelen daar vele redenen in mee. Na de Eerste Wereldoorlog komen de verering van het Heilig Hart en de welbekende bonden van het H. Hart tot stand. De residentie van de Posternestraat kent minder goede tijden, er komt minder volk op retraite. Ze wordt uiteindelijk gesloten. In Vlaanderen komt er verzet tegen de Franse preken, die in de residentie en in St.-Barbara worden gehouden. Bovendien staan de deuren van de kerk van Sint-Barbara weinig open, om tenslotte voortdurend gesloten te blijven, uitgezonderd tijdens enkele college-evenementen. Onder invloed van het concilie verdwijnen veel oude gewoonten en gebruiken (bv. de broederschappen). Er komt een nieuwe liturgische taal en nieuwe liturgische muziek. Maria wordt anders benaderd: men wil terug naar het bijbelse beeld. <sup>(13)</sup> Met de jaren is er bij de paters van het college niemand meer die zich nog kan inzetten voor de devotie en de instandhouding ervan. Daarnaast is er ook de 'concurrentie' van Oostakker, waar het ook de paters jezuïeten zijn die zorgen voor het heiligdom. Pas in het jaar 2002 komt er verandering als eerst slechts één, <sup>(14)</sup> dan twee, dan twintig en dit jaar honderddertig mensen op 9 mei de feestdag van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen komen vieren met feestelijke mariale vespers. Enkele

(9) De datum 9 mei is ook de dag waarop de kerkwijding van de kathedraal van Doornik wordt gevierd. Waarom de datum van 9 mei werd gekozen? Het is dit de datum van de kroning in 1860. Anderzijds is dit het einde van een noeven die begonnen wordt op 1 mei. Ook de kathedraal van Doornik die aan "Onze Lieve Vrouw" is toegewijd (zie verder) viert op 9 mei zijn wijding. In de scheurkalender 'De Druivelaar' staat het feest van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen nog steeds aangegeven op 9 mei.

(10) Zie Bergmans blz. 18-19. Er wordt zelfs een gregoriaanse mis gecomponeerd door Dom Pothier (1835 - 1923), grote bezieler van de heropleving van de gregoriaanse muziek vanuit Solesmes. Er bestaat nog een partituur van deze mis. De datum 9 mei is ook de dag waarop de kerkwijding van de kathedraal van Doornik wordt gevierd, die aan "Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen" is toegewijd.

Waarom de datum van 9 mei werd gekozen? Het is dit de datum van de kroning in 1860. Anderzijds is dit het einde van een noeven die begonnen wordt op 1 mei. Ook de kathedraal van Doornik (zie verder) viert op 9 mei zijn wijding. In 'De Druivelaar' staat het feest van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen nog steeds aangegeven op 9 mei.

(11) Zie Bergmans blz. 19

(12) De namen vinden we, in deze volgorde, in een vouwblaadje "1860 - 9 mei 1960. Eeuwfeest van de plechtige kroning en haar beeld, Jezuitenkerk, Savaanstraat, Gent". In het boekje van Bergmans vinden op blz. 24-27 slechts drie namen, in deze volgorde: Gezelle-Uyttenhove, Cuppens-De Vocht, Flerackers-Herberigs. Onduidelijkheid heerst er over het feit of dit een prijskamp was of niet. Deze zou gewonnen zijn door het lied van Flerackers-Herberigs volgens sommigen. P. Louis Brouwers beroept zich op de 'Litterae Annueales 1910, blz 75 en verklaart Cuppens-De Vocht tot winnaar. Een feestprentje van het jubileum geeft als feestgezang de tekst en muziek van Gezelle-Uyttenhove. In het boekje van Lambrecht over de kroning staat geen prijskamp vermeld. Ook verschilt de volgorde van de liederen.

(13) Zie hiervoor o.a. in Tertio nr. 305, 15 november 2005, het artikel Patrick Jaspers 'Onze-lieve-Vrouw van Vlaanderen kunsthistorisch bekeken. Mariaverering vroeger en nu.'

(14) Een comitélid vertelt: "Het was mijn tante Mathilde uit Beigem die me elk jaar op 9 mei deed bidden tot O.L.Vrouw van Vlaanderen". Volksdevotie heeft blijkbaar deze datum blijven onthouden.

(15) Het is op dit ogenblik niet zeker of de kerk van Sint-Barbara zal blijven voortbestaan. Het Beschermcomité stelt zich als taak te zorgen voor het voortbestaan van het beeld, de toegankelijkheid en de verering ervan.

(16) Zie hierover <http://www.catho.be/ftp/paroisses/bw/DamBa6681/default1bis.html>. Tussen 1600 en 1954 worden ongeveer driehonderd Mariabeelden gekroond. Zie Robert A. ORSI, *The Madonna of 115th Street, Faith and Community in Italian Harlem (1880-1950)*, Yale University Press, 1985, p. 60-65.

[www.unige.ch/ses/socioeco/index/VilleRainhorn.doc](http://www.unige.ch/ses/socioeco/index/VilleRainhorn.doc).

(17) Zie hiervoor <http://www.catho.be/ftp/paroisses/bw/DamBa5681/default1bis.html>

(18) Zie hiervoor [http://eng.proz.com/profile/51971?sp\\_mode=port](http://eng.proz.com/profile/51971?sp_mode=port). Dit is de vertaling van een artikel van P. Mathieu Peters OSC en Hans-Günther Schneider. Literatuur: Capelle, Pierre en collaboration avec Gonzague van Innis et Toon Osaer, *Les églises à Bruxelles, Capelle, Pierre met medewerking van Gonzague van Innis en Toon Osaer, Kerken te Brussel Mechelen 1995.* – Martiny, Victor-Jaston, *Steden van België, Brussel 1980.* – *Onze-Lieve-Vrouw ter Capelle, kunstgids, uitgegeven door de parochie, Bussel, z. j.*

(19) *Devotionalia, Periodiek voor verzamelaars van Devotionalia, nr. 34-36.*

mensen richten het 'Beschermcomité van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen', een feitelijke vereniging, op. (15) Volop worden er door het Beschermcomité voorbereidingen getroffen voor het eeuwfeest van het lied "Liefde gaf U duizend namen" en voor de honderdvijftigjarige kroning van het beeld op zondag 9 mei 2010.

De gekende titel: Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen  
Het belang van een kroning  
Waarom wordt een beeld gekroond?

Reeds sinds de negende eeuw is er sprake van gekroonde Maria-beelden. Rond 1600 vindt de eerste mariale kroning plaats van het beeld van Maria in Santa-Maria-Maggiore door paus Clemens VIII. Op 30 augustus 1620 wordt het beeld van de Madonna van Oropa gekroond. In de negentiende eeuw wordt een ritus over het kronen van Mariabeelden. (16) uitgevaardigd. Een van de redenen voor een kroning vindt men in het feest van de Kroning van Maria in de hemel. Dit feest wordt in de katholieke kerk (sinds 1955) één week na het feest van Onze-Lieve-Vrouw Tenhemelopgenomen gevierd, maar is veel ouder. In de rozenkrans komt de Kroning van Maria voor als het laatste mysterie van de Vijf Glorierijke Mysteryën. Maria wordt o.a. in de Litanie van Loreto ook Koningin genoemd ('Koningin van de engelen, van de aartsvaders, van de profeten enz.'). De voorstelling van een gekroonde Maria is dus oud. Waarom een Mariabeeld in naam van de paus wordt gekroond is niet helemaal duidelijk. Het heeft zeker te maken met de bekendheid ervan. Het is een bevestiging en erkenning van de belangrijkheid van het beeld en de verering ervan.

### Mariale kroningen in Vlaanderen

In België vinden we het grootste aantal gekroonde Onze-Lieve-Vrouwebeelden ter wereld. Er zouden er 64 zijn tussen 1843 en 1961. Deze kroningen gebeuren niet allemaal in naam van de paus. In Brussel zijn er 6 gekroonde Madonna's, in Vlaanderen 35 en in Franstalig België 23. (17) De eerste gekroonde Onze-Lieve-Vrouw bevindt zich in de Kapellekerk te Brussel. De Madonnafiguur in Vlaamse stijl op het altaar van de kapel van Onze-Lieve-Vrouw Barmhartigheid is een kunstwerk uit de zestiende eeuw en stond tot de sluiting van de kapel in het jaar 1773 in de tegenwoordig afgebroken jezuïetenkerk. Ze werd in 1804 naar hier gebracht, waar ze in 1843 in aanwezigheid van Koning Leopold I en Koningin Louise Marie feestelijk werd gekroond. (18) Of dit in naam van de paus gebeurde is niet vermeld. In Vlaanderen zijn er dus 35 gekroonde Onze-Lieve-Vrouwebeelden. De verschillende lijsten hiervan geven echter niet altijd dezelfde resultaten. Zo vinden we in de lijst van *Devotionalia*, (19) er 34. Wij houden ons bij de informatie van mevrouw Nicole

Lehoucq, die in 1980 een thesis maakte over de gekroonde Mariabeelden. Haar lijst met de oudste kroningen tot 1912 in Vlaanderen staat in de voetnoot. <sup>(20)</sup>

### De naam: Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen

Het voorkomen van de naam in Vlaanderen "Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen" klinkt ons allen bekend in de oren. Er zijn talloze plaatsen in de wereld die 'hun' Onze-Lieve-Vrouw benoemen met een plaats- of streeknaam. Bij nader inzicht blijkt de toevoeging 'van Vlaanderen' echter niet zo dikwijls verbonden te zijn aan een of ander bepaalde plaats of beeld. Er is in Kortrijk een klooster en het lyceum "Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen" (medegesticht door een pater jezuiet, Frans Smeesters) en er is in Mortsel een scouts-groep (groep 144) met deze naam. In een lijst van KADOC met kapelletjes in Vlaanderen vinden we de volgende aantallen van Mariakapellen met de benaming "Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen": 7 kapelletjes in Oost-Vlaanderen, 27 kapelletjes in West-Vlaanderen, 4 kapelletjes in Vlaams-Brabant, 6 in Antwerpen, 3 in Limburg. <sup>(21)</sup> Verder is er nog sprake van een 'Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen'-kapel in het Noord-Franse Halluin.

De kathedraal van Doornik

Maar wat vooral belangrijk is: de titel van de kathedraal van Doornik is de "Cathédrale Notre-Dame". Na enige research blijkt dat er in deze kathedraal een reliekschrijn is voor "Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen", gemaakt door Nicolas Verdun in 1205. In de kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen in de apsis werd het reliekschrijn van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen oorspronkelijk bewaard. Er is ook sprake van een beeld van "Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen" dat in 1566 zou vernield zijn en vervangen werd door "Notre-Dame la Brune". In 1567 werd dit nieuwe beeld geschonken door een officier van het Spaans garnizoen ter plaatse. Het beeld was oorspronkelijk polychroom, maar werd in de loop van de jaren bruin door het kaarsroet. De kathedraal werd ingewijd op 9 mei 1171. Toeval of niet: dit is de dag waarop het beeld werd gekroond in Gent en door Rome toestemming werd gegeven om een eigen misformulier en getijdengebied te houden. <sup>(22)</sup>

De verering van "Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen"

Uit een artikel van Patrick Jaspers in Tertio: <sup>(23)</sup> "De viering van de vijftigste verjaardag van de kroning van het Mariabeeld in 1910 was cruciaal voor de verspreiding van de titel Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen. Na de Eerste Wereldoorlog was de titel Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen zo ingeburgerd dat het nieuwe Maria-type een belangrijke plaats in de heroplevende Vlaamse Beweging innam.

(20) De lijst van kroningen tussen 1860 en 1912 in Vlaanderen.

1860: 9 mei - O.L.Vrouw van Vlaanderen door Mgr. Gonella, pauselijke nuntius.

1867: Virga Jesse Hasselt door Mgr. de Mérode, kanunnik van de Sint-Pietersbasiliek, te Rome.

1872: O.L.Vrouw van Scherpenheuvel door Mgr. Deschamps, aartsbisschop van Mechelen.

1874: O.L.Vrouw van Halle door Mgr. Deschamps, aartsbisschop van Mechelen.

1876: O.L.Vrouw van Hanswijk, Mechelen, door Mgr. Deschamps, aartsbisschop van Mechelen.

1887: O.L.Vrouw van Oudenberg, door Mgr. Lambrecht, bisschop van Gent.

1888: O.L.Vrouw van Lourdes te Oostakker, door Mgr. Lambrecht, bisschop van Gent.

1890: O.L.Vrouw van Tongeren, oorzaak onzer blijdschap, door Mgr. Doutreloux, bisschop v. Luik.

1892: O.L.Vrouw van Kerselaar (Edelare), door Mgr. Stillemans, bisschop van Gent.

1897: O.L.Vrouw van Neder-Waver, door Mgr. Goossens, kardinaal van aartsbisdom Mechelen.

1898: O.L.Vrouw van Kortebos (Limburg) door Mgr. Doutreloux, bisschop van Luik.

1899: O.L.Vrouw van Antwerpen (kathedraal), door Mgr. Goossens, kardinaal van Mechelen.

1902: O.L.Vrouw van Dadizele door Mgr. Waffelaert, bisschop van Brugge.

1903: O.L.Vrouw Ten Doorn te Eeklo, door Mgr. Stillemans, bisschop van Gent.

1908: O.L.Vrouw van Lebbeke door Mgr. Stillemans, bisschop van Gent.

1912: O.L.Vrouw van Gaverland (Melsele), door Mgr. Stillemans, bisschop van Gent.

Lijst nagekeken door Mevr. Nicole Lehoucq, Kapel en Beeld, Gent.

Er is sprake geweest van de kroning van een Mariabeeld in 1860: O.L.Vrouw van Oost-Eeklo door

## De kathedraal van Doornik



Opmerkelijk is dat het Mariabeeld van de Gentse jezuiten hierbij geen rol van betekenis speelde. Dat hangt wellicht samen met het feit dat het geen aan Vlaanderen gerelateerde iconografie vertoonde. Het lied van Cuppens en De Vocht, geschreven in functie van de verering van het Gentse beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen, gaf op die manier de aanzet voor een nieuwe devotie, die met de oorspronkelijke nog weinig had te maken. In de vroege jaren 1920 ontstond een nieuw iconografisch type, dat tot op vandaag de voorstelling van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen blijft bepalen. Maria wordt hierbij altijd voorgesteld als een Vlaamse maagd, waarbij haar mantel wordt afgeboord met een geel-zwart geblokte rand. Ook het aanbrengen van een Vlaamse leeuw op de mantel of op een schild en het toevoegen van het motief van de Blauwvoet behoren tot de mogelijkheden. Maria wordt altijd voorgesteld met het kind Jezus, dat zijn zegenende hand uitstrekt over Vlaanderen, gesymboliseerd door de torens van Brugge, Gent en Antwerpen. Soms wordt ook de IJzertoren afgebeeld. Een andere interpretatie die vanaf de jaren 1930 opgang maakte, zag in elke in Vlaanderen vereerde Maria-voorstelling een incarnatie van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen. Die zienswijze lijkt aan te sluiten bij die andere evergreen van de Vlaamse religieuze muziek, 'Lieve Vrouwe van ons land', een tekst van L. Monden op muziek van Arthur Meulemans. De voorstellingen van Monden van Vlaanderen die hierbij aansluiten, bestaan vaak uit een 'Vlaams' gotisch Mariabeeld waaraan een heraldische Vlaamse Leeuw werd toegevoegd. "Er wordt ook gebeden tot Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen. Er is een 'officieel' gebed met de nodige aflaten, er is het gekende gedicht "Het Gebed van Tijl" ("Lieve Vrouwke van Vlaanderen, luister" van Anton Van de

Mgr. Delebecque, bisschop van Gent. Er is hier sprake van een duidelijke verwarring: de residentie van de Jezuiten in Gent werd immers de residentie van 'Oost-Eeklo' genoemd. In Oost-Eeklo is niets bekend van een gekroond Mariabeeld.

21) Zie <http://kadoc.kuleuven.be/kapelletjes/oost-vlaanderen.php>

22) Zie <http://optimiste.skynet.be/post/4421139/la-cathedrale-de-tournai-4>. Als bronnen vermeldt hij: "Tournai Art et Histoire" van Mr Jacques Pycke, Professeur à Université de Louvain La Neuve. Over de restauratie van het beeld zie Jacques Pyck et Isabelle Leirens-aloux, "Le dossier historique et technique de la statue de Notre-Dame la brune, vénérée depuis le 15e siècle à la cathédrale de Tournai. Tournai - Art et Histoire, Tournai, 2005, 70 blz.

23) Citaat uit Patrick Jaspers 'Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen' kunsthistorisch bekeken, 'Mariaverering vroeger en nu', *Tijdschrift voor Kunst* 305 - 14 november 2005 - p. 12.



Eeuwfeest

Velde). “Lieve Vrouwe van ons land”, “Hoge Vrouwe in de hemel” zingen Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen zonder haar expliciet te noemen.

De naam misbruikt?

In het jaar 2005 speelt in de KVS het toneelstuk: “Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen”, een coproductie van de KVS en de groep Union Suspecte. Op de affiche is er een gesluerde madonna-met-kind te zien. De achtergrond is een woestijnlandschap en een schimmige fata morgana van de Vlaamse Leeuw. De madonna heeft een ontblote borst en draagt een blikje sardines in de hand. De makers van Union Suspecte willen met hun affiche verwijzen naar de diep gewortelde Mariaverering in Vlaanderen. Ruud Gielens zegt daarover in ‘De Standaard’: „De voorstelling gaat over een allochtoon met een islamitische moeder en een katholieke vervangmoeder. Als je die twee verenigt tot één moederbeeld, kom je al snel bij de Mariafiguur uit. Voorts verwijzen we naar hedendaagse kunst, zoals die van Pierre et Gilles (*die in homogetinte fotografie klassieke beelden retoucheren, red.*) . Symbolen zijn gevaarlijk, vinden wij. Hoe meer je achter een vlag



Toneelaffiche



aanloopt, hoe meer kans dat ze in je gezicht wappert. Is het dan nog de moeite waard? Die vraag willen we stellen, met respect voor ieders opvatting.” (24) Deze voorstelling van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen lokt veel verontwaardigde reacties uit. Het stoort dat men een beeld gebruikt dat katholieken dierbaar is en hier oneerbiedig wordt voorgesteld. Daarnaast ligt het voor een aantal mensen moeilijk dat de groep die het brengt van allochtone afkomst is en zich nu een Vlaams symbool toe-eigent. In ieder geval blijkt dat de naam “Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen” ook vandaag nog veel reacties losmaakt, al of niet terecht. (25)

Het overbekende lied: “Liefde gaf U duizend namen”

Het lied “Liefde gaf U duizend namen” komt voort uit de samenwerking van twee bekende mensen: August Cuppens en Lodewijk De Vocht. In het kader van dit artikel zou het ons veel te ver voeren om ze elk uitvoerig te bespreken. We beperken ons tot wat in het kader van dit artikel belangrijk is.

24) Uit ‘De Standaard’, maandag 1 oktober 2005 in een artikel van Geert Sels.

25) Het is onmogelijk hier al de verschillende reacties weer te geven. Het is voldoende op het internet te kijken onder het zoekwoord “Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen”. Bijna de helft van de vermeldingen heeft betrekking op het toneelstuk.



Boskapel

De tekstschrijver: priester August Cuppens

August Cuppens, de priester-dichter, ook bekend als het 'pastoorke van Loksbergen' zag het levenslicht te Beringen op 22 mei 1862 als oudste van zeven kinderen. Hij was een ijverig student en doorliep moeiteloos het college in zijn geboortestad. In 1880, na de zomervakantie vertrok hij naar het Kleinseminarie van Sint-Truiden. Daarna voltooide hij zijn priesteropleiding te Luik, waar hij ook gewijd werd op 9 april 1886. Samen met enkele medestudenten stichtte hij in 1884 het tijdschrift " 't Daghet in den Oosten". In 1904 verscheen in de populaire Duimpjesuitgave, de dichtbundel: 'Een Rooske van Overzee'. In 1908 neemt Cuppens zelf de leiding in handen van het " 't Daghet" waarvan de publicatie echter abrupt word afgebroken door de Eerste Wereldoorlog. Uit zijn vruchtbare samenwerking met de componist Lode de Vocht ontstond zijn in Vlaanderen wellicht bekendste tekst met het Marialied: 'Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen'. Een greep uit enkele van zijn werken: "Vertellingen uit Limburg", "Het Sint-Evermarus-spel", "De Geschiedenis der H. Elisabeth van Ungarn", "Boerke Naas en de rover" en "Het schoothondje van de koningin". In 1914 schreef August Cuppens het gelegenheidsgedicht: "De Slag der Zilveren Helmen" naar aanleiding van het treffen der Duitse en Belgische troepen te Halen op 12 augustus 1914. (26) August Cuppens overleed op 1 mei 1924 op 62-jarige leeftijd te Loksbergen op de dag dat zijn herwerkte versie van het Sint-Evermarusspel in première zou worden opgevoerd. (27) Zijn nagedachtenis leeft nog volop in gemeenten als Beringen, en vooral in Loksbergen.

(26) In het boek van Br. Bernard Cuppens, 'priester-dichter August Cuppens. Het legendarisch pastoorke van loksbergen', 2° editie, s.d., 351 blz. vinden we op blz. 278 deze anecdote over toen hij gezocht werd door de Duitsers in 1914. " 't Pastoorke stond achter de open voordeur terwijl de soldaten het klooster afzochten. "Daar bad ik maar tot O.L.Vr.", beweerde hij later, "en na iedere strofe van O.-L.-V. van Vlaanderen smeekte ik: "Moeder, help me, want dat lied heb ik met grote liefde te uwer ere gedicht!"".

(27) Deze gegevens komen van de Geschied- en Heemkundige Kring Curticella Koersel (<http://users.pandora.be/heemkundekoersel/acuppens.html>) waar ook een uitgebreide bibliografie te vinden is.

(28) Deze gegevens komen van CeBeDeM, Belgisch Centrum voor Muziekdocumentatie (zie

[http://www.cebedem.be/composers/de\\_vocht\\_lodewijk/nl.html](http://www.cebedem.be/composers/de_vocht_lodewijk/nl.html)). Naast de (uitgebreider) biografie is er ook een lijst te vinden met al zijn werken.

(29) Zie Jos Philippen, 'Middelares en Koningin, mei-juni 1990, blz. 38. In een interview, verschenen in 'de Standaard', 30 mei 1922, staat het verhaal van hun ontmoeting beschreven. Ook wordt daar "Nadat hij zijne studiën aan het Conservatorium te Antwerpen af had, vestigde hij zich bij mij te Loxbergen, en wij zetten ons aan den arbeid. De geestelijke leiders werden nadien, in België en Holland, met grooten bijval voorgedragen, zoals u bekend is."

(30) Veel gegevens over de woonplaats van L. De Vocht vinden we niet. In 1907 verblijft hij in Bouwel. In 1908 vinden we hem in Lint. Het is in zijn zogenaamde 'Lintse periode' dat hij O.L.Vrouw van Vlaanderen zou geschreven hebben. Zie voor de woonplaatsen: Studiecentrum voor Vlaamse Muziek, Nieuwsbrief 59, juli-augustus 2007. Zie ook voetnoot 21. In het museum 'Den Aker' in Lint bevindt zich het originele handschrift in Thema-zaal 2

(31) Komt daarom in de tweede strofe "lacht ons toe uit Lindegroen" voor? Het verhaal van de linde werd verteld door de heer L. Van Dingenen uit het streekmuseum 'De Reinvoart' in Loksbergen. Eigenlijk gaat het over twee linden, die allebei bewaard zijn gebleven.

(32) Het origineel in museum 'Den Aker' vermeldt de datum van "9 december 1909" en een vermelding "Voor Odilleke", een meisje uit Lint, van wie De Vocht hield, maar met wie hij toch niet trouwde. Zie ook Jos Philippen, 'Middelares en Koningin, mei-juni 1990, blz. 38.

(33) Zo de heer Johan De Vleeschouwer in het museum 'Den Aker' in Lint.

## De toondichter: Lodewijk De Vocht

Lodewijk De Vocht (Antwerpen, 21 september 1887 - 's Gravenwezel, 27 maart 1977) kreeg zijn vroegste muziekopleiding in het Antwerps Kathedraalkoor van Emile Wambach. Daarna studeerde hij aan het Koninklijk Vlaams Conservatorium van Antwerpen. Lodewijk De Vocht keerde later naar het conservatorium terug, eerst als leraar, later als directeur. Hij bekleedde die functie tot hij in 1952 met pensioen ging. Als muziekpedagoog was Lodewijk De Vocht ook actief binnen de Muzikale Jeugd van Antwerpen en hij was betrokken bij de Muziekkapel van Koningin Elisabeth. Zijn eerste composities schreef hij al op zijn zestiende. Hij zou overwegend vocale muziek blijven schrijven, al componeerde hij in het begin van zijn carrière enkele frisse symfonische gedichten.

Lodewijk De Vochts meest originele composities zijn voor koor bestemd. Hij schreef ook religieuze muziek en cantates. Tenslotte is hij ook de componist van liederen (op teksten van Gezelle, Simons, Cuppens, Peleman e.v.a.), kamermuziek (Trio voor houtblazers, 1955) en solowerken voor piano en gitaar. Naast zijn activiteiten als componist bouwde Lodewijk De Vocht ook een grote carrière als dirigent uit. Met de Chorale Caecilia bracht hij jaarlijks de Mattheuspassie en zorgde hij voor baanbrekende uitvoeringen van Darius Milhaud en Arthur Honegger. (28)

## De samenwerking Cuppens-De Vocht

Op zijn pastorie ontvangt Cuppens geregeld kunstenaars en schrijvers, zoals Hugo Verriest, Stijn Streuvels, Maria Belpaire, Alice Nahon, Jef Lynen en Jozef Geurts, de directeur van het college te Beringen. Hij onderhoudt een levendige briefwisseling met Guido Gezelle en Maria Belpaire.

Ook Lodewijk De Vocht leert Cuppens kennen op een muziekkavond bij Maria Belpaire te Antwerpen. Vlug wordt Loksbergen als het ware een tweede thuis. (29) Uit hun samenwerking ontstond niet alleen het besproken lied. In 1908 schrijft Lodewijk De Vocht muziek op een tekst van Cuppens ("De opdracht"). Hun samenwerking leidt tot gekende liederen: "Daar ligt in de kribbe", "Herderkens, herderkens die er zo vroom", "Daar bloeit ene liele", "Nederige, stille timmerman". Lodewijk De Vocht zou zelfs enkele jaren op de pastorie verbleven hebben. (30) Belangrijk is ook hun standaardwerk: "Jaarkrans van geestelijke liederen; Wintertijd en Lentetijd". Hun vriendschap blijkt o.a. in de uitgave van een postkaart met hun portretten (zie afbeelding). Het verhaal gaat dat "Liefde gaf u duizend namen" zou geschreven zijn 'onder een linde'. (31) Over de juiste datum is er wel enige onduidelijkheid. Gewoonlijk neemt men aan dat het geschreven is in 1910, het jaar van het jubileum. We vinden echter ook het jaar 1909 op de originele partituur. (32) Waar is het lied de eerste keer uitgevoerd? Sommigen beweren in Lint. (33) Elders vinden we dat het voor



de eerste maal in Beringen werd gezongen ter gelegenheid van de priesterwijding van E.H. Gustaaf Claesen. 'Stuur dit liedje maar de wereld in, dat zal zijn weg wel maken ! verzekerden hem zijn vrienden. En of ze gelijk hadden!' (34)

#### De verspreiding van het lied

"Liefde gaf u duizend namen" kent blijkbaar een enorme verspreiding, zodat het ook nog vandaag door zeer velen gekend is. Een van de mogelijke redenen is dat Cuppens en De Vocht Vlaanderen rondtrokken met zangavonden. (35) Tekst en muziek komen in zangboeken veelvuldig voor. (36) In 1944 wordt een conferentie gegeven over Cuppens-De Vocht in een parochiezaal, vermoedelijk door een familielid van Cuppens. (37) Op het Vlaams Nationaal Zangfeest na de Tweede Wereldoorlog wordt het geregeld gezongen. (38) Als het lied vermeld is, staan er ook gewoonlijk twee titels als boven- of ondertitel: 'Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen' en 'Liefde gaf U duizend namen'.

#### Tegenkantingen?

Het valt echter ook op dat het lied in verschillende zangboeken niet voorkomt. Een eerste aanwijzing daarvan staat er in 'Wij zingen een nieuw lied', derde uitgave van 1940. Daar staat enkel de tekst. Als verklaring wordt gegeven dat de uitgever geen toestemming gaf om ook de melodie te publiceren. Volgens sommigen is dit de verklaring dat ook in andere liedboeken geen sprake is van 'Liefde gaf U duizend namen'. Een tweede, belangrijke weglating van tekst én melodie vindt men in de uitgave 'Zingt Jubilate', de officiële uitgave door het I.C.L.Z. in 1976. Het lied 'Lieve Vrouwe van ons land' (Pater Monden-Arthur Meulemans) en ook het lied 'Daar bloeid' ene lelie' (Cuppens-De Vocht) vinden wel genade in de ogen van de uitgevers, maar niet het

(34) Zie CUPPENS, Bernard; PRIESTER-DICHTER AUGUST CUPPENS. HET LEGENDARISCH PASTOORKE VAN LOKSBERGEN. Vereniging van Limburgse schrijvers, z.d., 349 pp., blz. 215-216.

(35) Zo in P.J.A Nuyens, 'De Nieuwe Gids, 2 mei 1974': "Met toondichter Lod. De Vocht maakte hij, die zelf graag viool speelde, enkele zang-tournées door Vlaanderen en Nederland". Ook in 't Getrouwe Maldegem, 24 januari 1909, staat er: "Nu is de kunstenaar-priester ineens buiten zijn kempeland getreden. Hij gaat zingen met een zeer jongen muzikkundige Lodewijk De vocht; 't zijn godsdienstige liederen opal de feesten van 't jaar, iets voor de lekerbekken en 't smaakt hun steeds na ard en trog om nog. Ze waren voor enige weken te Kortrijk en zakten langs hier af, te Eeklo in 't Kloosterken. Verleden weke waren ze te Leuven; overal dus zal men er een proefje van krijgen."

(36) Een blik in eigen verzameling leert dat zeker in 1932 het reeds in verschillende zeer bekende zangboeken voorkwam: Gezangen bonden H. Hart (1932, 3<sup>o</sup> uitgave) en in het liedboek van de Raphaëlisten (1933), in Hosanna (1934), in 'De Weergalm' (scouts, 1936) en 'Wij zingen een nieuw lied' (1936, Chiro), in 'Hoog de harten' en 'Sursus Corda (1942, beide 4de uitgave) maar niet in 'Singhet en Weset vro deel 1 en deel 2' (1942).n in Liederenkrans (1947), Parochiebundel voor Volkszang (1953).

(37) In de parochie Sint-Vincentius te Gent op 22 maart 1944. Zie: 'De Stem uit het Vaderhuis', 1 maart 1944.

(38) Volgens de informatie verstrekt door het A.N.Z door Geert Gravez. Het lied "Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen" werd gezongen op het Vlaams Nationaal Zangfeest van 1943, 1948, 1957, 1959, 1963 en 1965. Sindsdien niet meer.



Medaille

meest bekende Marialied van Vlaanderen. Naar de redenen hiervoor kunnen we enkel gissen. Tekst én melodie werden ook weggelaten in de uitgave van de nieuwe 'Zingt Jubilate' in 2006. Weer is het niet duidelijk waarom het meest bekende Marialied er niet werd in opgenomen. Het ander lied van Cuppens-De Vocht 'Daar bloeid' ene lelie' blijft wel aanvaard, evenals 'Lieve Vrouwe van ons land'. De redenen waarom blijven alweer onbekend. Is het omwille van de tekst of omwille van een copyrightkwestie? <sup>(39)</sup>

En toch zo bekend

Ondanks het verzwijgen van het lied door de 'officiële kerkmuziek' leeft het verder. Om maar één van de vele voorbeelden te geven citeren we hier: "De liedbundel *Maria is jouw naam*, eveneens samengesteld door Thevelein en Bielen, past in de reeks thematische bundels van de auteurs. In 2003 verscheen in die reeks de bundel *Wieg hen in jouw eeuwigheid*, met een bijzonder waardevolle selectie hedendaagse liederen voor de uitvaart. De samenstellers gaan in de Mariabundel op dat elan verder. Ze kiezen precies die liturgische domeinen die meer dan andere een voedingsbodem blijken voor ontsparing van de kerkmuzikale praktijk. Wat de uitvaartliturgie betreft, was het duidelijk dat de bestaande liedteksten niet langer aansloten bij de manier waarop het afscheid van een geliefde vandaag in een gelovig perspectief wordt geplaatst. In de bundel uitvaartliederen wordt dat euvel op overtuigende wijze verholpen. Bij de Mariadevotie is het risico op kerkmuzikale ontsparing eveneens reëel. Vele bestaande liederen zijn van een bedenkelijk muzikaal allooi, om nog maar te zwijgen van de tekstinhoud die vaak meer van doen heeft met pure emotionaliteit dan met een bijbels verankerde Mariaverering. Eerder dan de bestaande Mariadevotie met een zeker *dédain* te veroordelen, kiezen de auteurs ervoor om wat goed is te bevestigen, maar tegelijk nieuwe muzikale impulsen te geven. Waardevolle klassiekers zoals *Lieve vrouwe van ons land* van Arthur Meulemans en *Liefde gaf u duizend namen* van Lodewijk de Vocht werden dan ook terecht behouden". <sup>(40)</sup>

Vele voorbeelden kunnen gegeven worden van de bekendheid van het lied en de ontroering die het ook vandaag nog teweeg brengt. Zo is er in de K.V.S. 'Singhet ende weset vro', gespeeld in 2006. Michaël Bellon schrijft in zijn commentaar: "Vijf jaar geleden zag ik mijzelf dit dan ook niet doen. De inhoud van liedjes als 'Morgenrood' of 'Liefde gaf u duizend namen' is soms niet je dat. Maar nu durf ik terug toe te geven dat ik die liederen mooi vind en dat ze mij raken." en Veerle Beel: "Bij het oorlogslied „Morgenrood" hoorde ik voor het eerst iemand achter mij voorzichtig meeneuriën. Het tere „Liefde gaf u duizend namen", alweer met die prachtige Arabeske versieringen van in het begin, was balsem voor de pijn." <sup>(41)</sup> Geert Mareels, oud kabinetschef, schrijft in dit verband de volgende anekdote: "Maar nadat ik aan de

(39) In de 'Verantwoording' van het 'Zingt Jubilate, Liedboek', Averbode, 2006, blz. 9-11 en een artikel van Antoon Vernooij, 'Zingt Jubilate en de vernieuwing van de lofzang in Vlaanderen' in *Collationes*, jaargang 37 (2007) blz. 91-102 en in Emmanuel Van Lierde, 'Gelovigen opnieuw leren zingen. Nieuwe editie Zingt Jubilate'. *Tertio* 350 - 25 oktober 2006, blz. 14 valt er, zoals verwacht, niet te vinden dat enige duidelijkheid verschaft.

(40) Zie Jan Christiaens, *Tertio* 285-286 - 27 juli 2005, blz. 11.

(41) Zie *De Standaard*, 20-12-2006 en 26-12-2006.

ontbijttafel het volledige lied in drie coupletten heb gezongen, (zonder publiek, voor het eerst bedacht mijn kroost spontaan dat ze nog hun tanden moesten poetsen) bracht dit een jeugdherinnering op ... In 1994 ging de Vlaamse regering voor het eerst naar Zuid Afrika. Ik blogde daar al eens over, maar in de herfst van 1994 trok ik dus mee met Luc Van den Brande, Norbert De Batselier en Johan Sauwens naar Pretoria. ... En de heer Pol (Van den Driessche, hoofdredacteur De Standaard) sprak aldus de Minister-president toe: Luc, (een volk dat zijn leiders tutoyeert is volgens mij trouwens de verkeerde weg op), Luc dus, het is een oude traditie dat op een buitenlandse missie we met zijn allen het schone lied "Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen" zingen. Het hoeft geen betoog dat De Heer Pol, die altijd te vinden was voor een scherts, die traditie ter plekke had uitgevonden. "En nadien, zo sprak de hoofdredacteur, mag Mareels de Internationale zingen". ... En aldus geschiede, maar in een verdeeld land kon het niet anders dan dat ook de delegatie verdeeld was. De Christen-democratisch geïnspireerde leden van de delegatie stonden recht en brachten: Liefde gaf u duizend namen. Het viel me trouwens op dat niet elk CVP-kabinetlid even goed beslagen de tekst kende. Uw dienaar echter zong het ganse lied echter met luide stemme mee. Wat Siegfried Bracke me toefluisterde: "Geert, gij zijt precies ook goed opgevoed geweest". Maar dit had niets met het College Onze Lieve Vrouw van Deynsbeke te maken. No dark sarcasm in the classroom leert je dat nog aan in een college. Maar alles met ... Jeroom en Benzamien. In de laatste aflevering gaat Benzamien dood en bij de begrafenis zingt Jeroom het bovenvermelde schone stuk, terwijl de tranen over zijn wangen biggelen. De eerste tearjerker uit mijn toen nog prille leven denk ik." (42) Nog veel belangrijker is dat het lied volop leeft in Vlaanderen en zijn doodzwingen te boven komt. Enkele voorbeelden: In de Studentencodex stond "Liefde gaf U duizend namen" wel in de eerste editie (1954), om vanaf de tweede editie (1958) te verdwijnen. Maar vanaf 1978 komt het opnieuw en blijft tot vandaag. (43) In september 2007, op het forum van de studentenkring Wis-en Natuurkunde Wina, blijkt dat het lied gekend en opgenomen is in de zangverzameling, en dat het ook in o.a. Chemika regelmatig gezongen wordt. (44) Op de Thomas-website met informatie voor leerkrachten godsdienst is het eveneens te vinden. (45) Ook vandaag herkennen Vlamingen in het buitenland zich in het lied, zo in Bangladesh. (46) Algemeen wordt "Liefde gaf u duizend namen" bestempeld als het best gekende Marialied in Vlaanderen.

#### Verankerd in volkscultuur

De verering van Maria is in onze streken een deel van de volkscultuur geworden. Nog steeds trekken vele duizenden naar Mariale bedevaartsoorden in ons land. Volop wordt daar gezongen, en "Liefde gaf u duizend namen" is er dan ook reeds duizenden keren gehoord. Ook

(42) Blog van Geert Mareels, 21 december 2006 (<http://geertm.spaces.live.com/blog/cns!E6FB8D7BF7AEC34!541.entry>)

(43) Zie: "Vergelijkende studie met betrekking tot de liederchat in de verschillende edities + Addendum bij de Studentencodex 2003"; ([http://club.studiant.be/castrum/PDF/Studentencodex\\_vergelijkende\\_studie\\_1.pdf](http://club.studiant.be/castrum/PDF/Studentencodex_vergelijkende_studie_1.pdf))

(44) Zie: <http://forum.wina.be/index.php?t=msg&th=2507&start=0&rid=0&S=880b407b604bd6f992c91c215cc1d247>

(45) Zie: <http://www.kuleuven.be/thomas/pastoraal/vieringen/4ing.php?id=1263>

(46) "Even kan ik de slaap niet vatten. Ik pieker over onze smadelijke afgang met onze Toast Marginal van daarnet. We hadden beter uit volle borst een Vlaams liedje gezongen. Willem zou het wel verkocht hebben als ons nationaal volkslied. Iets waar we de tekst nog van kennen. Liefde gaf u duizend namen, of iets dergelijks. Ik keek nog even onder mijn bed. Dat was lang geleden." (over een fietskamp in Bangladesh op 31 december 2006) zie: [http://www.o-sekoer.be/fietskamp\\_bangladesh\\_22\\_december.htm](http://www.o-sekoer.be/fietskamp_bangladesh_22_december.htm).



De tekst van het lied

Liefde gaf U duizend namen,  
groot en edel, schoon en zoet.  
Maar geen een die 't hart der Vlamen  
even hoog verblijden doet  
als de naam, O Moeder Maagd,  
die Gij in ons landje draagt.  
Schoner klinkt hij,  
dan al d' andren:  
Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen (2x).

Waar men gaat langs Vlaamse wegen,  
oude hoeve, huis of tronk,  
komt men U, Maria, tegen,  
staat uw beeltenis te pronk.  
Licht ons toe uit lindengroen,  
bloemenkrans of blij festoen.  
Moge 't nimmer hier verand'ren  
O Gij Lieve Vrouw van Vlaanderen (2x).  
Blijf in 't Vlaamse harte tronen  
als de hoogste koningin,  
als de beste moeder wonen  
in elk Vlaamse huisgezin.  
Sta ons bij in alle nood,  
nu en in het uur der dood,  
ons, uw kind'ren, en ook d'and'ren  
liefste Lieve Vrouw van Vlaanderen (2x).

Kris Lauwers - Guido Vloemans  
Beschermcomité Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen